

Sygn. akt II CNP 108/08

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lutego 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marian Kocon (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Jan Górowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 27 lutego 2009 r.,

skargi K.B. o stwierdzenie niezgodności z prawem

prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Ł.

z dnia 18 października 2006 r., sygn. akt [...], wydanego

w sprawie z powództwa K.B.

przeciwko G.K.

o uznanie za bezskuteczne czynności prawnych,

oddala skargę.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w Ł. prawomocnym wyrokiem z dnia 18 października 2006 r. zmienił wyrok Sądu Rejonowego w K. i oddalił żądanie K.B. uznania za bezskuteczne w stosunku do niej, w zakresie przysługującej jej wierzytelności alimentacyjnej od dłużnika J.B., bliżej określone umowy sprzedaży nieruchomości. Sąd uznał, że pozwany wskazał mienie dłużnika w postaci udziału wynoszącego 18/48 części we własności nieruchomości położonej w K. przy ulicy R., o powierzchni 1286 m², które jest wystarczające do zaspokojenia roszczenia powódki.

Powódka wniosła skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu Okręgowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądu II instancji została wprowadzona do Kodeksu postępowania cywilnego ustawą z dnia 22.12.2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy prawa o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98). Źródeł tej skargi oraz motywów jej ustanowienia należy poszukiwać w art. 77 ust. 1 Konstytucji, przewidującym odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez niezgodne z prawem działania lub zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej oraz w uchwaleniu art. 417 – 417² i 421 k.c. Z art. 417¹ § 2 k.c. wynika, że jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia, można żądać jej naprawienia po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu jego niezgodności z prawem.

Przechodząc do oceny zgodności z prawem zaskarżonego wyroku trzeba zauważyć, że nie każde naruszenie prawa materialnego lub przepisów postępowania stanowi uzasadnioną podstawę skargi przewidzianej w art. 424¹ k.p.c. Orzeczenie niezgodne z prawem – w rozumieniu art. 424¹ § 2 k.p.c. – to orzeczenie, które jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć

(dyskrecjonalności), albo zostało wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawniczej. Takie też stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05 (OSNC 2007, nr 1, poz. 17) uznając, że niezgodność z prawem w rozumieniu art. 424¹ k.p.c. może wynikać tylko z oczywistych błędów sądu, spowodowanych rażącym naruszeniem zasad wykładni lub stosowania prawa. Innymi słowy, niezgodność z prawem powodująca powstanie odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa musi mieć charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty, tylko bowiem w takim przypadku orzeczeniu sądu można przypisać cechy bezprawności.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 stycznia 2007 r., sygn. akt V CNP 132/06, (Biul. SN 2007/4/14) uznał, że takie ujęcie niezgodności z prawem, a co za tym idzie, „bezprawności sądowej”, pozostaje w zgodzie z orzecznictwem (ETS), który w orzeczeniu z dnia 30 września 2003 r. w sprawie Gerhard K., po raz pierwszy rozpatrując odpowiedzialność państwa za szkodę wyrządzoną przez władzę sądową, nadał przesłance bezprawności jeszcze bardziej kwalifikowany charakter, niż w przypadku odpowiedzialności państwa za szkodę wyrządzoną bezprawiem legislacyjnym (por. C-224/01, Gerhard K. v. Austria).

Wyraźnego podkreślenia wymaga, prezentowany zarówno w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (por. np. powołane orzeczenie w sprawie C-224/01.), jak i w doktrynie, pogląd, zgodnie z którym w przypadku wykonywania władzy dyskrecjonalnej niezbędny jest pewien margines błędu, którego popełnienie nie może rodzić odpowiedzialności odszkodowawczej państwa. Tylko w sytuacji, gdy granice uznania zostaną rażąco przekroczone (błąd rażący), państwo nie może uwolnić się od tej odpowiedzialności. Oznacza to, że naruszenie prawa musi być „oczywiste”. Z tego rodzaju naruszeniem – jak podkreślił ETS – mamy do czynienia wyjątkowo, bowiem „oczywistość naruszenia prawa” należy rozumieć bardzo wąsko, gdy jest ono z góry widoczne, bez potrzeby głębszej analizy prawniczej.

Żądanie stwierdzenia niezgodności z prawem wyroku Sądu Okręgowego uzasadnia się tym, że oddalenie powództwa nastąpiło z rażącym naruszeniem art. 533 k.c. przez jego zastosowanie pomimo braku wystarczających danych

pozwalających z dostateczną dozą prawdopodobieństwa przyjąć, iż wskazane mienie dłużnika (udział w nieruchomości przy ulicy R.) może być uznane za wystarczającego do zaspokojenia w rozumieniu art. 533 in fine k.c.

Podejmując merytoryczne rozważania w tym względzie należy przede wszystkim zauważyć, że jedną z koniecznych przesłanek skargi pauliańskiej jest przysługiwanie wnoszącemu ją zaskarżalnej wierzytelności pieniężnej przeciwko osobie, która dokonała czynności prawnej objętej żądaniem ubezszkudnienia (art. 527 k.c.). Jeżeli pominąć wierzytelności wynikające z zobowiązań naturalnych, atrybutem ogółu pozostałych wierzytelności jako podmiotowych praw majątkowych jest możliwość przymusowej ich realizacji. Zasadą jest odpowiedzialność osobista dłużnika względem wierzyciela, tj. możliwość zaspokojenia się przez wierzyciela, który nie otrzymał świadczenia należnego od dłużnika, z całego majątku dłużnika. Dokonanie przez dłużnika w określonych przez ustawę okolicznościach czynności prawnej, wskutek której stał się on niewypłacalny lub stał się niewypłacalny w wyższym stopniu niż był uprzednio, godzi w możliwość zaspokojenia się wierzyciela z majątku dłużnika. Skarga pauliańska, rozszerzając uprawnienie wierzyciela do przymusowego zaspokojenia wierzytelności z majątku dłużnika o możliwość prowadzenia egzekucji w celu zaspokojenia wierzytelności z określonych przedmiotów, które w następstwie wspomnianej czynności prawnej weszły w skład majątku osoby trzeciej, pozwala przeciwdziałać powyższemu skutkom tej czynności i tym samym wzmacnia ochronę wierzytelności.

Ciężar dowodu powyżej przesłanki skargi pauliańskiej spoczywa, zgodnie z art. 6 k.c., na osobie występującej z żądaniem, o którym mowa w art. 527 § 1 k.c. Inaczej ujmując, to rzeczą skarżącej było w toku procesu pauliańskiego wykazanie wielkości przysługującej jej wierzytelności podlegającej przymusowemu zaspokojeniu z określonych nieruchomości, które w następstwie zaskarżonych czynności prawnych weszły w skład majątku osoby trzeciej.

Sąd Okręgowy określił tę wierzytelność na wskazaną w pozwie kwotę około 8000 zł i uznał, że udział dłużnika w nieruchomości o powierzchni 1286 m², położonej w K. przy ulicy R., stanowi mienie wystarczające do jej wyegzekwowania.

W tych okolicznościach wskazana wyżej „oczywistość naruszenia prawa” w szczególności art. 533 k.c., nie zachodzi w niniejszej sprawie.

Z tych przyczyn orzeczono, jak w wyroku.